

Beleidsnota

Beperken en voorkomen wateroverlast

Delft, 10 juli 2014

inclusief wijzigingen december 2021

Inhoudsopgave

1	De Beleidsnota.....	4
1.1	Inleiding	4
1.2	Doelstelling	4
1.3	Delflands beleid voorkomen wateroverlast.....	4
1.4	Beleidsnota als onderdeel van beleidskader	5
1.5	Integrale watersysteembenadering.....	5
1.6	Opbouw beleidsnota	5
1.7	Vorbereiding en vaststellingsprocedure.....	6
2	Wetgeving en beleidskaders.....	7
3	Zes algemene uitgangspunten.....	9
3.1	Norm als ijkpunt	9
3.2	Effectgericht: functioneren van het hele watersysteem staat centraal	9
3.3	Stand-still beginsel.....	9
3.4	Gebiedsgericht: samen met het gebied.....	10
3.5	Marktgericht: hoogste maatschappelijke rendement tegen de laagste kosten.....	11
3.6	Alle oplossingen meewegend.....	11
4	Watersysteem op orde brengen en op orde houden	12
4.1	Watersysteem op orde brengen.....	13
4.2	Watersysteem op orde houden.....	14
4.3	Bepalen of het watersysteem op orde is	16
5	Oplossingen in 'de weg van het water' - vasthouden, bergen, afvoeren	17
5.1	Voldoende hemelwater vasthouden.....	17
5.2	Voldoende water bergen.....	18
5.3	Voldoende water afvoeren	18
5.4	Rekening houden met andere belangen in het watersysteem	19
6	Instrumentarium voor uitvoering beleid voorkomen wateroverlast.....	20
6.1	Strategische fase - beleidsontwikkeling	20
6.1.1	Evaluatie	21
6.2	Tactische fase – verkennen, oplossingsrichtingen en maatregelen	21
6.2.1	Op orde brengen.....	21
6.2.2	Op orde houden.....	22
6.3	Operationele fase – uitvoering maatregelen, beheer en onderhoud.....	22
7	Ruimtelijke paragraaf.....	24
	Bijlage 1 – Normen provinciale waterverordening	27
	Bijlage 2 – Begripsbepaling	28

1 De Beleidsnota

1.1 Inleiding

Delfland zoekt steeds meer samen met de partijen in het gebied naar integrale, duurzame en innovatieve oplossingen. Oplossingen die niet alleen bijdragen aan het voorkómen van wateroverlast, maar die ook bijdragen aan de verbetering van het watersysteem en die tegemoet komen aan de belangen van alle partijen. We willen deze manier van werken graag voortzetten en zetten een belangrijke stap met de *Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast* die voor u ligt.

Sinds de ABC-studies en de vaststelling van de Nota Wateroverlast (2005) hebben we veel wateroverlastknelpunten opgelost. De kans op wateroverlast in ons beheergebied is aanzienlijk kleiner geworden. Maar het op orde brengen van ons watersysteem is nog niet klaar. En we moeten voorkomen dat er nieuwe knelpunten ontstaan, bijvoorbeeld als gevolg van verdergaande verstedelijking of klimaatverandering.

Deze beleidsnota bevat het Delflandse beleid op hoofdlijnen voor het op orde brengen en houden van het watersysteem ten aanzien van wateroverlast. In de beleidsnota is hiervoor een effectgerichte, gebiedsgerichte en marktgerichte aanpak uitgewerkt. Dit betekent een breuk met het verleden, waarin Delfland een normgerichte aanpak volgde. De nieuwe aanpak houdt in dat we in nauwe samenwerking met onze partners in het gebied op zoek gaan naar doelmatige oplossingen om wateroverlast te beperken en te voorkomen. De nieuwe aanpak is ook gericht op samenwerking en op oplossingen in "de weg van het water" (vasthouden, bergen en afvoeren) die bijdragen aan een beter functionerend watersysteem.

Met het beleid op hoofdlijnen uit deze beleidsnota zijn we er nog niet. Om de stap naar een effectgerichte, gebiedsgerichte en marktgerichte aanpak in al ons handelen door te laten werken, moet dit beleid verder worden uitgewerkt. Hoe wij samenwerken met de gemeenten, organisaties, bedrijven en bewoners van ons gebied wordt bepaald in die uitwerking. Geheel in de geest van deze nota pakken wij de uitwerking natuurlijk ook samen met de partijen in het gebied op.

1.2 Doelstelling

De belangrijkste doelstelling van dit beleidskader is op hoofdlijnen aan te geven op welke manier Delfland invulling geeft aan de wettelijke taak op het gebied van het waterkwantiteitsbeheer, specifiek voor het aspect wateroverlast. Dit behelst het op orde brengen en houden van het watersysteem.

1.3 Delflands beleid voorkomen wateroverlast

Op grond van de Waterwet heeft Delfland de zorgplicht voor het waterkwantiteitsbeheer in zijn beheergebied. Het waterkwantiteitsbeheer behelst zowel het voorkomen en waar nodig beperken van wateroverlast als het tegengaan van waterschaarste. Met deze beleidsnota wordt aangegeven hoe Delfland invulling geeft aan de zorgplicht voor het beperken en voorkomen van wateroverlast.

In de provinciale waterverordening zijn de normen ter voorkoming van regionale wateroverlast opgenomen, geformuleerd als gemiddelde overstromingskansen vanuit het oppervlaktewater. Het is de taak van Delfland om te zorgen dat het watersysteem aan de norm voldoet en als zodanig 'op orde' is.

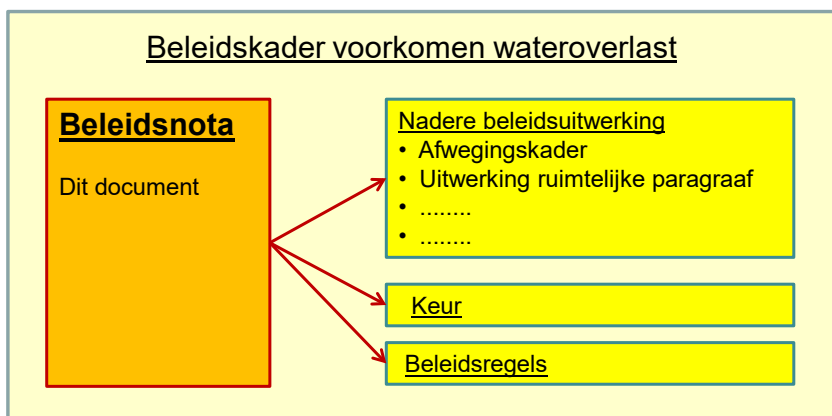
Op grond van de bovengenoemde zorgplicht voor het water(kwantiteits)beheer heeft Delfland in beginsel de taak om het watersysteem op orde te brengen door middel van maatregelen in het watersysteem, dus door middel van bergen en afvoeren. In sommige gevallen zijn echter doelmatiger oplossingen mogelijk als ook kansen worden benut om hemelwater vast te houden voordat dit het watersysteem belast. Daarom komt in deze beleidsnota de hele trits aan bod: vasthouden, bergen en afvoeren.

De beleidsnota geeft op hoofdlijnen het beleid weer voor het op orde brengen en houden van het watersysteem met als doel het voorkomen van wateroverlast. Hiermee geeft Delfland mede invulling aan de ambitie om zich in te zetten voor een robuust en veerkrachtig watersysteem. Een robuust en veerkrachtig watersysteem kan sterk wisselende weersomstandigheden opvangen, ook in de toekomst. Daarbij is er een balans tussen vasthouden, bergen en afvoeren van water.

Tevens geeft de beleidsnota invulling aan de effectgerichte, gebiedsgerichte en marktgerichte benadering die Delfland voorstaat (zie ook uitgangspunten 2, 4 en 5 in hoofdstuk 3). Waarmee Delfland kiest voor een integrale, gebieds- en samenwerkingsgerichte aanpak van wateroverlast. De gekozen benadering werkt door in de beleidsnota. Enerzijds moet duidelijk zijn aan welke normen en eisen het watersysteem moet voldoen. Anderzijds wil Delfland gebiedsgerichte en innovatieve oplossingen, om het watersysteem op orde te brengen en te houden, mogelijk maken.

1.4 Beleidsnota als onderdeel van beleidskader

De beleidsnota vormt, samen met eventuele nadere beleidsuitwerkingen, de Keur en de beleidsregels, het beleidskader voor het voorkomen van wateroverlast. De beleidsdoelen zijn op hoofdlijnen uitgewerkt in dit document en zijn uitgangspunt voor doorwerking in de Keur en beleidsregels. De praktijk zal uitwijzen op welke onderdelen het beleid op hoofdlijnen te abstract is en nadere beleidsuitwerkingen nodig zijn. De eisen (systeemspecificaties) die worden gesteld aan ingrepen die worden gedaan in en om het watersysteem zijn uitgewerkt in de Keur en beleidsregels.

1.5 Integrale watersysteembenadering

Deze beleidsnota is gericht op het voorkomen van wateroverlast. Dit betekent niet dat het voorkomen van wateroverlast altijd de hoogste prioriteit heeft bij de uitvoering van de beheertaken van Delfland. Soms zijn verschillende (water)belangen niet of moeilijk verenigbaar en moeten keuzes gemaakt worden. Om in die gevallen tot een oplossing te kunnen komen zullen deze verschillende (water)belangen integraal en zorgvuldig worden afgewogen.

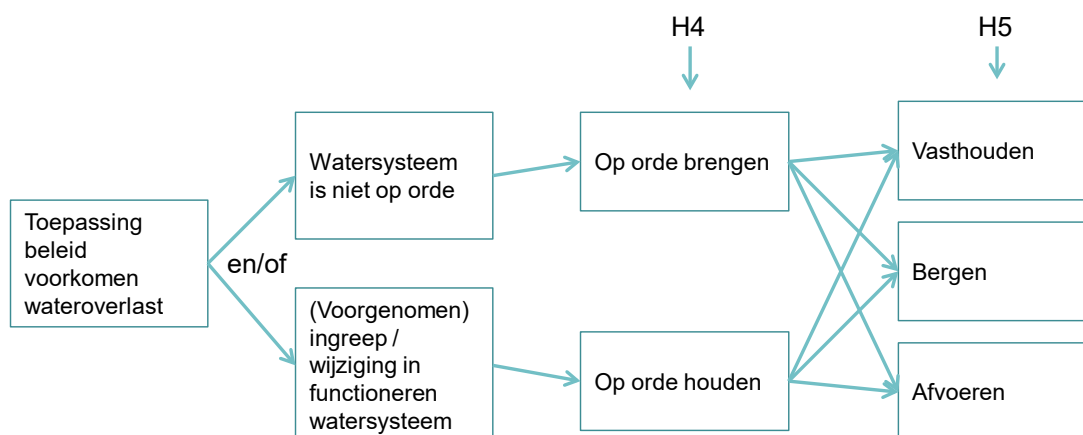
1.6 Opbouw beleidsnota

Dit inleidende hoofdstuk schetst het doel en het gedachtegoed dat ten grondslag ligt aan deze beleidsnota. In hoofdstuk 2 zijn relevante wetgeving en beleid, op nationaal en provinciaal niveau, beschreven. De zes algemene uitgangspunten in hoofdstuk 3 vormen de basis voor het beleid voorkomen en beperken wateroverlast. De zes algemene uitgangspunten gelden zowel voor het op orde brengen als voor het op orde houden van het watersysteem. De beleidsdoelen voor het op orde brengen en het op orde houden van het watersysteem zijn in twee aparte paragrafen uitgewerkt in hoofdstuk 4. Het watersysteem kan op orde worden gebracht en gehouden door maatregelen te nemen in 'de weg van het water': door middel van vasthouden, bergen en afvoeren. Het beleid en de randvoorwaarden voor vasthouden, bergen en afvoeren zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 5.

In hoofdstuk 6 is beschreven welke beleidsinstrumenten Delfland tot zijn beschikking heeft voor de uitvoering van dit beleid. In hoofdstuk 7 wordt op hoofdlijnen uiteengezet hoe

Delfland ruimtelijke plannen in het kader van de watertoetsprocedure zal behandelen voor het thema "Voorkomen van wateroverlast".

Tot slot zijn er twee bijlagen aan de beleidsnota toegevoegd. Bijlage 1 bevat artikel 2.3 uit de Waterverordening Zuid-Holland (2009), met de normen voor waterkwantiteit. Bijlage 2 bevat een korte begrippenlijst.

1.7 Voorbereiding en vaststellingsprocedure

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland heeft de 'Ontwerp Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast' vastgesteld op 7 januari 2014 en heeft hiermee het document vrijgegeven voor inspraak. Het Ontwerp heeft gedurende zes weken ter inzage gelegen, binnen deze termijn zijn twee zienswijzen ingediend. Naar aanleiding van de zienswijzen zijn enkele wijzigingen doorgevoerd in de 'Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast'. Vervolgens is de beleidsnota op 10 juli 2014 ter vaststelling voorgelegd aan de verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Delfland (VV).

Bij de vaststelling van het 'Beleidsnota beperken en voorkomen wateroverlast' vervallen de documenten Nota Normering Wateroverlast (2005) en het Kaderdocument Vasthouden en Bergen (2008). Beide nota's zijn hiertoe door de VV ingetrokken per 10 juli 2014.

2 Wetgeving en beleidskaders

In dit hoofdstuk worden kort de landelijke en provinciale wetgeving en beleidskaders benoemd en toegelicht, die het kader vormen voor het Delflandse beleid om wateroverlast te voorkomen.

Organisatie van het waterbeheer op gebied van wateroverlast

Er zijn, naast Delfland, ook andere actoren betrokken bij het op orde brengen en houden van het watersysteem ten aanzien van wateroverlast. De wettelijk vastgelegde taken van deze actoren, op grond van de Waterwet, Waterschapswet en de Wet Milieubeheer, zijn:

- het Rijk stelt de Waterwet vast en is daarmee wetgever en kadersteller voor het voorkomen en beperken van wateroverlast;
- de provincie heeft, op grond van de Waterwet, een kaderstellende en toezichthoudende rol. De provincie heeft hiertoe onder andere de provinciale waterverordening vastgesteld, hierin zijn de normen voor waterkwantiteit vastgesteld;
- het hoogheemraadschap heeft op basis van de provinciale verordening en het reglement van het waterschap de verantwoordelijkheid voor de waterstaatkundige zorg, voor zover deze taak niet aan andere publiekrechtelijke lichamen is opgedragen. Als waterbeheerder heeft het hoogheemraadschap de zorgplicht voor het watersysteem;
- de gemeente heeft op grond van de Waterwet een zorgplicht op het gebied van afvloeiend hemelwater en stedelijk grondwater. Deze zorgplicht behelst het doelmatig inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater en het treffen van maatregelen om wateroverlast en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen. Dit geldt alleen indien van de perceeleigenaar redelijkerwijs niet gevergd kan worden zich van het hemelwater te ontdoen door het in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen;
- perceelseigenaren (particulieren en bedrijven) zijn zoveel mogelijk gehouden zelf het (schone) hemelwater te verwerken bij de bron.

Bovenstaande verdeling van verantwoordelijkheden kan, bij toepassing in de praktijk, overlappen of tot niet doelmatige maatregelen leiden. De Waterwet geeft in artikel 3.8 nadrukkelijk aan dat gemeenten en waterschappen hun taken en bevoegdheden op elkaar moeten afstemmen met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer.

Waterwet (2009)

Het waterbeheer is gericht op het bereiken van de doelstellingen van de Waterwet, te weten het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste in samenhang met bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen.

De Waterwet bepaalt dat met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht normen worden gesteld in een provinciale verordening.

Bestuursakkoord Water (2011)

Het Bestuursakkoord Water beschrijft dat Nederland met minder kosten en minder bureaucratie veilig moet worden gehouden. Met het Rijk, het IPO en de VNG zijn, ter invulling van de Waterwet, nadere afspraken gemaakt over verantwoordelijkheden ten aanzien van waterbeheer.

In het Bestuursakkoord Water hebben rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven afspraken gemaakt voor een doelmatiger waterbeheer. Het akkoord omvat zowel het watersysteem als de waterketen, waarbij partijen - vanuit de eigen verantwoordelijkheden - expertise en deskundigheid met elkaar delen. Het doel is om de kwaliteit van het beheer te vergroten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.

Waterverordening Zuid-Holland (2009)

De normen in de provinciale waterverordening geven aan waar de regionale wateren, met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit, op ingericht moeten zijn¹. Deze normen definiëren de gemiddelde overstromingskans per jaar van daarbij aan te wijzen gebieden. Provincie Zuid-Holland heeft de normen vastgelegd in de Waterverordening Zuid-Holland, zie bijlage 1.

¹ Artikel 2.3 van de Waterverordening Zuid-Holland (2009).

De normering bakent de zorgplicht af die het waterschap heeft op het vlak van het voorkomen, dan wel beperken van wateroverlast door het onder water lopen van land vanuit het oppervlaktewater (inundatie). Daardoor is het voor burgers en bedrijven duidelijk wat zij van de overheid mogen verwachten.

De zorgplicht van het waterschap betreft een inspanningsverplichting. De normen geven de omvang van de zorgplicht aan en brengen tot uitdrukking wanneer een watersysteem is te beschouwen als 'op orde'. Het tijdstip waarop het watersysteem moet voldoen aan de normering wordt, na overleg met het dagelijks bestuur van de waterbeheerder, door gedeputeerde staten vastgesteld en vastgelegd in de provinciale Waterverordening.

Wateragenda Zuid-Holland 2012 - 2015

Provincie en waterschappen maken samenwerkingsafspraken over de realisatie van de doelen in de waterverordening, en leggen die vast in de Wateragenda.

In het Bestuursakkoord Water zijn nadere afspraken gemaakt over taken en verantwoordelijkheden van alle bij het waterbeheer betrokken overheden. Het is van belang dat deze afspraken goed worden doorvertaald naar een voortvarende en doelmatige aanpak van de wateropgaven. Dat vraagt om voortdurende afstemming en effectieve samenwerking tussen waterschappen en provincie. In dat kader hebben Provincie Zuid-Holland en de Zuid-Hollandse waterschappen de gezamenlijke Wateragenda opgesteld.

In de Wateragenda 2012-2015 is onder andere opgenomen dat de provinciale kaders (zoals de waterverordening) soms, voorafgaand aan de uitvoering, vragen om gebiedsspecifieke uitwerking door waterschappen, maatwerk is daarbij vereist.

Kernboodschap met betrekking tot wateroverlast, zoals verwoord in de Wateragenda

- Naar verwachting voldoet eind 2015 tenminste 95% van het gebied van de provincie Zuid-Holland aan de normen voor bescherming tegen wateroverlast uit de Waterverordening Zuid-Holland;
- Aanpak van wateroverlast is gebiedsgericht maatwerk. Voor zover het gebied in 2015 niet voldoet aan de provinciale normen, moeten in veel gevallen relatief hoge kosten worden gemaakt om dat doel alsnog te bereiken. Het uitgangspunt verschuift daarom van normgericht naar doelgericht: aan de hand van een inzichtelijke gebiedsspecifieke afweging wordt gezien hoe de kosten zich verhouden tot de baten. Op grond hiervan kunnen waar nodig gebiedsspecifieke normen door de provincie worden vastgesteld;
- Het uitgangspunt 'van normgericht naar doelgericht' geldt eveneens voor toekomstige wateropgaven die voortvloeien uit klimaatveranderingen.

3 Zes algemene uitgangspunten

De basis voor het beleid beperken en voorkomen wateroverlast wordt gevormd door zes algemene uitgangspunten, die zowel voor het op orde brengen als voor het op orde houden van het watersysteem gelden:

1. Norm als ijkpunt;
2. Effectgericht: functioneren van het hele watersysteem staat centraal;
3. Stand-still beginsel;
4. Gebiedsgericht: samen met het gebied;
5. Marktgericht: hoogste maatschappelijke rendement tegen de laagste kosten;
6. Alle oplossingen meewegend.

3.1 Norm als ijkpunt

Delfland hanteert de waterkwantiteitsnormen² uit de provinciale waterverordening (zie hoofdstuk 2) als ijkpunt om aan zijn wettelijke taak als waterkwantiteitsbeheerder te voldoen. Deze normen zijn geformuleerd als overstromingskans vanuit het oppervlaktewater, met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht. In de normering wordt onderscheid gemaakt naar gebieden of bebouwing met een bepaalde functie (zie ook bijlage 1). Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen primaire en secundaire wateren.

De normen geven het minimale beschermingsniveau tegen wateroverlast aan. Het beschermingsniveau biedt geen absolute veiligheid, maar geeft de grens aan waar het maatschappelijk risico begint. Dit houdt in dat de normen aangeven wat de burger van de overheid mag verwachten en waar de zorgplicht van de overheid ophoudt.

3.2 Effectgericht: functioneren van het hele watersysteem staat centraal

Bij de uitwerking en afweging van maatregelen voor het op orde brengen en houden van het watersysteem wordt naar het functioneren van het hele watersysteem gekeken. Dit betekent dat niet uitsluitend wordt gekeken naar de effecten voor de watergang waar de maatregel of ingreep plaatsvindt, maar ook naar mogelijke effecten elders in het watersysteem. Daarbij wordt gezocht naar de meest effectieve oplossingen voor het functioneren van het gehele watersysteem. Dit is onderdeel van de effectgerichte benadering en draagt bij aan een robuust en veerkrachtig watersysteem.

Om te waarborgen dat het watersysteem het wateraanbod kan verwerken, zonder dat er overlastsituaties ontstaan, is het van belang dat het watersysteem goed functioneert en er een balans is tussen het vasthouden van hemelwater in het achterland en het bergen en afvoeren van water in het watersysteem. Dit geldt zowel voor maatgevende als voor gemiddelde situaties. Met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer worden hiertoe bij voorkeur oplossingen benut in 'de weg van het water'. 'De weg van het water' is het traject dat het regenwater aflegt vanaf de plaats waar het valt tot aan de zee.

Om te voorkomen dat op een andere locatie knelpunten ontstaan streeft Delfland er naar om wateroverlast niet af te wentelen op andere (onderdelen van) watersystemen en knelpunten zoveel mogelijk in het gebied zelf op te lossen. Maar ook hiervoor geldt het uitgangspunt dat het functioneren van het hele watersysteem voorop staat.

3.3 Stand-still beginsel

Het is van belang om verslechtering van het functioneren van het watersysteem te voorkomen en optimaal in te zetten op het behoud en functioneren van het bestaande watersysteem. Hiervoor hanteert Delfland het stand-still beginsel (zie ook paragraaf 4.2):

- De kans op wateroverlast mag niet toenemen als gevolg van een ingreep in het watersysteem of een handeling³ die invloed heeft op het functioneren van het watersysteem;

² Het gaat in dit beleidskader om normen voor het voorkomen van wateroverlast en niet om normen voor het voorkomen of tegengaan van droogte.

³ Dit geldt ook voor te verwachten effecten van voorgenomen handelingen.

- De structuur van het watersysteem mag niet verslechteren. Hierbij moet gedacht worden aan het waarborgen van de aan- en afvoercapaciteit en de doorstroming en het voorkomen van versnippering, doodlopende watergangen en structuurwijzigingen die het functioneren en het beheer van het watersysteem negatief beïnvloeden. Hiermee zijn ook andere belangen zoals waterkwaliteit en ecologie en landgebruik gediend;
- De beheerbaarheid van het systeem mag niet achteruitgaan. Voor de beheerbaarheid van het watersysteem is het van belang dat de stroomsnelheid en het verhang⁴ niet toenemen. Toezicht, toekomstbestendigheid, bediening en bereikbaarheid voor onderhoud zijn belangrijk voor de beheerbaarheid. Zonder goed onderhoud kunnen wateren niet meer optimaal functioneren en kan wateroverlast ontstaan.

Het stand-still beginsel zoals hierboven beschreven houdt in dat een verslechtering ten aanzien van wateroverlast in principe niet is toegestaan of gecompenseerd moet worden (zie paragraaf 4.2). Wanneer echter andere waterbelangen zwaarder wegen dan het voorkomen van wateroverlast kan hiervan worden afgeweken. Voorwaarde voor het afwijken van het stand-still beginsel voor wateroverlast is dat een integrale waterstaatkundige belangenafweging heeft plaatsgevonden. Deze belangenafweging wordt gemaakt door het hoogheemraadschap samen met de gemeenten, na overleg met andere direct belanghebbenden. Waarbij het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid heeft.

Voor maatregelen ten behoeve van de verbetering van de waterkwaliteit (bijvoorbeeld geoptimaliseerd maaionderhoud) geldt een generieke uitzondering. Uitgangspunt hiervoor is dat de maatregelen niet tot ontoelaatbare toename van de kans op wateroverlast leiden. Op deze manier creëert Delfland ruimte voor de invulling van Europese (Kaderrichtlijn Water) en Delflandse doelstellingen voor waterkwaliteit. Het uitgangspunt norm als ijkpunt (paragraaf 3.1) blijft hierbij leidend en de belangen vanuit waterkwantiteit en -kwaliteit worden integraal afgewogen (zie hiervoor beleidsnotitie Ecokleurenkoers Delfland).

3.4 Gebiedsgericht: samen met het gebied

Door de verwevenheid van functies en de ruimtedruk is een gebiedsbrede aanpak en samenwerking met gebiedspartners nodig om het watersysteem op orde te brengen en te houden. Delfland wil, samen met de partijen in een gebied, werken aan het optimaliseren van de waterhuishouding⁵ zodat het sterk wisselende omstandigheden kan opvangen zonder dat er overlastsituaties ontstaan.

Delfland neemt zijn verantwoordelijkheid voor het op orde brengen van het oppervlaktewatersysteem en benut daarbij kansen in de omgeving om werk met werk te maken of om met een gezamenlijke en integrale aanpak meerdere opgaven (van meerdere partijen) te realiseren. Het gaat dan om een gezamenlijke aanpak (gebiedsproces) waarbij, op basis van de (wettelijke) taakverdeling binnen het waterbeheer, afspraken worden gemaakt over financiering, uitvoering en beheer. Zo'n gezamenlijke aanpak sluit aan bij de afspraken in het Bestuursakkoord Water.

Afspraken over financiering van maatregelen en kostenverdeling tussen partijen worden gemaakt op basis van de wettelijk vastgelegde taken en bevoegdheden (zie hoofdstuk 2) en de belangen die partijen bij een maatregel hebben.

Naar aanleiding van een voorgenomen verandering van de planologische situatie, watervergunningaanvraag of gemeentelijk rioleringsplan (GRP), gaat Delfland in gesprek met gemeenten en/of andere initiatiefnemers. Delfland denkt graag in een vroegtijdig stadium van planvormingsprocessen van gemeenten mee over oplossingen, ook op het gebied van voorkomen wateroverlast. Delfland brengt kennis in over het functioneren van het watersysteem, zodat gemeenten en initiatiefnemers bij de inrichting van een gebied afgewogen keuzes kunnen maken.

⁴ Waterstandsverschil (verval) per afstandseenheid.

⁵ Werkingsgebied van het totale waterbeheer, van grond- en oppervlaktewaterbeheer, hemelwaterbeheer en afvalwaterbeheer.

3.5 Marktgericht: hoogste maatschappelijke rendement tegen de laagste kosten

Delfland zet in op maatregelen die leiden tot het hoogste maatschappelijke rendement (conform uitgangspunten 1 t/m 4) tegen de laagste maatschappelijke kosten. Delfland maakt ook ten aanzien van zijn inzet in gebiedsprocessen een afweging op basis van het te verwachten maatschappelijke rendement van deze inzet.

3.6 Alle oplossingen meewegend

Op voorhand worden geen oplossingen uitgesloten om het watersysteem op orde te brengen of te houden. In plaats daarvan ontwikkelt Delfland, aanvullend op deze beleidsnota, een afwegingskader voor oplossingen om wateroverlast te voorkomen. In het afwegingskader worden verschillende afwegingsaspecten zoals effectiviteit, betrouwbaarheid, integraliteit, uitvoerbaarheid, beheerbaarheid, handhaafbaarheid, kosten, innovatie, inpasbaarheid en draagvlak nader uitgewerkt. De hardheid is niet voor alle afwegingsaspecten gelijk en kan variëren tussen wens en eis. Delfland past het afwegingskader toe bij de afweging van verschillende oplossingen voor het op orde brengen en houden van het watersysteem, passend binnen het beleidskader.

Delfland wil op deze manier integrale en innovatieve oplossingen mogelijk maken, waarbij meerdere functies of belangen gecombineerd kunnen worden, en uitkomst kunnen bieden in gebieden waar ruimte schaars is.

4 Watersysteem op orde brengen en op orde houden

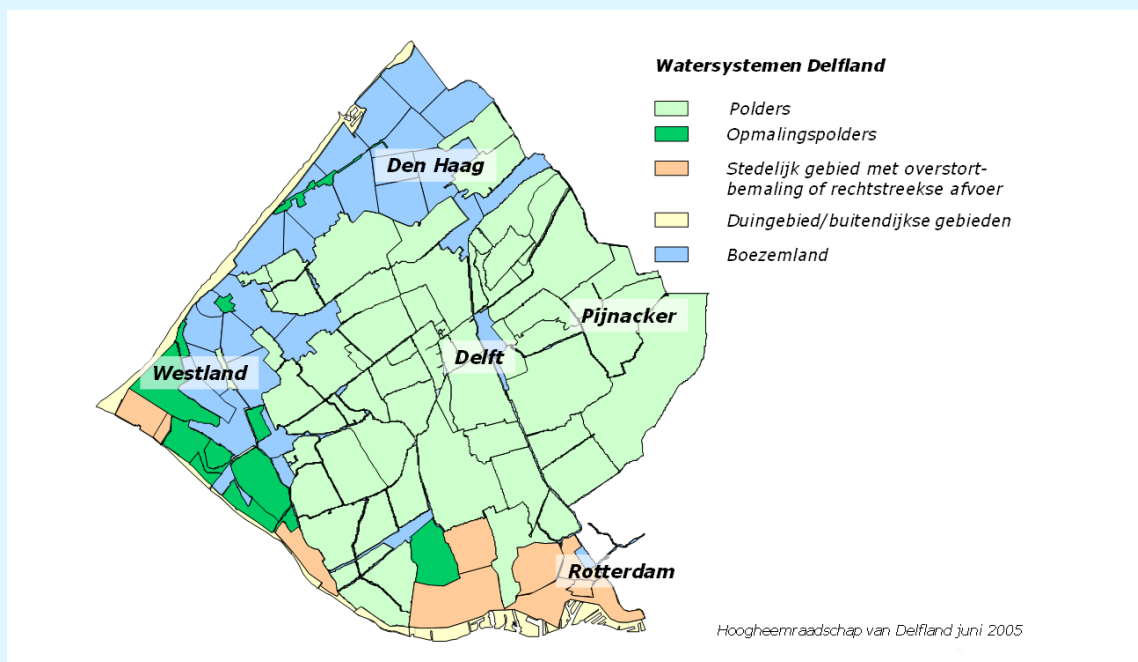
Het beleid gericht op het voorkomen en waar nodig beperken van wateroverlast behelst zowel het op orde brengen van het watersysteem als het op orde houden van het watersysteem. In dit hoofdstuk zijn daartoe beleidsdoelen uitgewerkt. Voor het op orde brengen in paragraaf 4.1 en voor het op orde houden in paragraaf 4.2.

Het systeem van regionale wateren is op orde als het voldoende bergings- en afvoercapaciteit heeft om goed te functioneren in maatgevende en gemiddelde omstandigheden, conform de normen in de provinciale waterverordening.

Het Delflandse watersysteem

Het Delflandse watersysteem bestaat uit meerdere waterbeheersingseenheden, letterlijk op verschillende niveaus, elk met zijn eigen aan- en afvoersysteem, eventueel met een eigen bergingssysteem, én bijbehorende kunstwerken. De volgende waterbeheersingseenheden (met percentage van de gebiedsoppervlakte) worden onderscheiden:

- Laaggelegen polders (circa 66%);
- Opmalingspolders (circa 7%);
- Boezemland (circa 22%);
- Boezemwater (circa 2%);
- Duingebied / buitendijkse gebieden (circa 3%).

De boezem is het hooggelegen water dat functioneert als tussenstap voor de afvoer van polderwater naar de Noordzee en de Nieuwe Waterweg. Het is een stelsel van vaarten en kanalen die allemaal met elkaar in verbinding staan.

Het overtollige water van alle polders én het boezemland watert af op de boezem. De boezem is derhalve de hoofdader van het systeem. Laaggelegen polders wateren af naar de boezem d.m.v. een gemaal, de opmalingspolders doen dit d.m.v. een stuw onder vrij verval. Het boezemland is zonder tussenkomst van regulerende kunstwerken vrij afwaterend op de boezem. De boezem watert op zijn beurt, via een aantal hoofdgemalen, af naar de Noordzee en de Nieuwe Waterweg.

Omdat de verschillende onderdelen van het watersysteem gekoppeld zijn, kunnen ingrepen in het ene deel van het systeem ook effect hebben op het functioneren van een ander deel van het systeem. Dit effect kan zowel positief als negatief zijn. Een evenwicht tussen bergen en afvoeren en de mate waarin water wordt vastgehouden is daarom zowel in maatgevende als gemiddelde omstandigheden van belang.

4.1 Watersysteem op orde brengen

Delfland heeft een inspanningsverplichting om het watersysteem op orde te brengen door ervoor te zorgen dat de overstromingskans vanuit het oppervlaktewater ten minste voldoet aan de norm in de provinciale waterverordening.

De afgelopen jaren heeft Delfland, samen met gemeenten en andere gebiedspartijen, hard gewerkt aan het op orde brengen van het watersysteem. Delfland spant zich, met de beschikbare middelen, in om ook het resterende deel van het watersysteem op orde te brengen op het tijdstip dat Provincie Zuid-Holland vaststelt. Dit doet Delfland door:

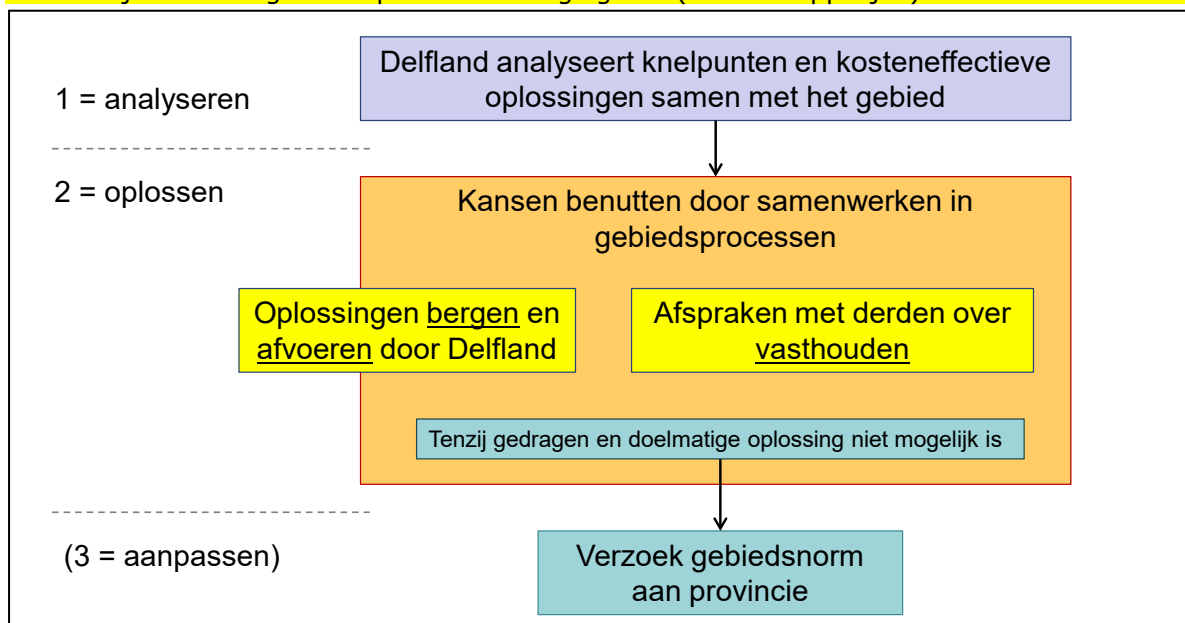
- De beschikbare instrumenten (zie hoofdstuk 6) optimaal in te zetten en verder te ontwikkelen om de resterende opgave in het beheergebied van Delfland op te lossen;
- Een programmering op te stellen waarin staat beschreven, en op een kaart wordt weergegeven, in welke gebieden het watersysteem nog op orde gebracht moet worden en wanneer dat wordt gedaan;
- Gebiedsspecifiek de geprogrammeerde maatregelen (inrichting, beheer en onderhoud) uit te werken en uit te voeren.

Voor gebieden waar het watersysteem nog niet op orde is analyseert Delfland wat de meest doelmatige en kosteneffectieve oplossingen (tav vasthouden, bergen, afvoeren) zijn om het watersysteem op orde te brengen. **Tevens houdt Delfland rekening met andere doelen van Delfland (bijvoorbeeld doelmatige waterketen, verbeteren waterkwaliteit).** Voor het realiseren van oplossingen in het oppervlaktewatersysteem, door middel van bergen en afvoeren, treedt Delfland over het algemeen op als initiatiefnemer. Maar ook zal Delfland kansen benutten om oplossingen te realiseren door mee te liften met initiatieven van derden. Voor het realiseren van maatregelen buiten het watersysteem, die bijdragen aan het op orde brengen van het watersysteem (zoals vasthoudmaatregelen, zie ook paragraaf 5.1), maakt Delfland afspraken met derden.

Delfland zet voor het verkennen van oplossingen en bepalen van maatregelen in op samenwerking en meekoppelkansen in gebiedsprocessen en andere ontwikkelingen, zodat kansen worden benut om de opgaven van de verschillende partijen doelmatig op te lossen. Om het watersysteem in bestaande stedelijke gebieden op orde te brengen, voor zover dat nog niet het geval is, wordt synergie gezocht met herstructurering en ontwikkeling binnen de steden.

Als uit een integraal gebiedsproces blijkt dat het niet mogelijk is om het watersysteem (helemaal) op orde te brengen met een doelmatig en gedragen maatregelpakket, zal het College van Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland de provincie verzoeken om een gebiedsnormering toe te passen.

Afhankelijk van een gebiedsspecifieke afweging van (maatschappelijke) kosten en baten kan

deze gebiedsnormering ook ruimte bieden voor andere doelen van Delfland, bijvoorbeeld de bevordering van de waterkwaliteit. Het stand-still beginsel geldt ook voor gebiedsnormen, dus ook in de toekomst wordt minimaal het bestaande beschermingsniveau tegen wateroverlast geboden.

Ook als het watersysteem al op orde is zullen kansen worden benut en initiatieven worden gesteund die een bijdrage leveren aan het (verder) verbeteren van het functioneren van het watersysteem.

4.2 Watersysteem op orde houden

Voor het functioneren van het watersysteem en het omliggende gebied is het van belang dat er geen nieuwe wateroverlastknelpunten ontstaan en dat het watersysteem als zodanig op orde wordt gehouden. Dit geldt zowel voor delen van het watersysteem die al op orde zijn als voor delen die nog niet (volledig) op orde zijn. Hiertoe hanteert Delfland het stand-still beginsel voor wateroverlast.

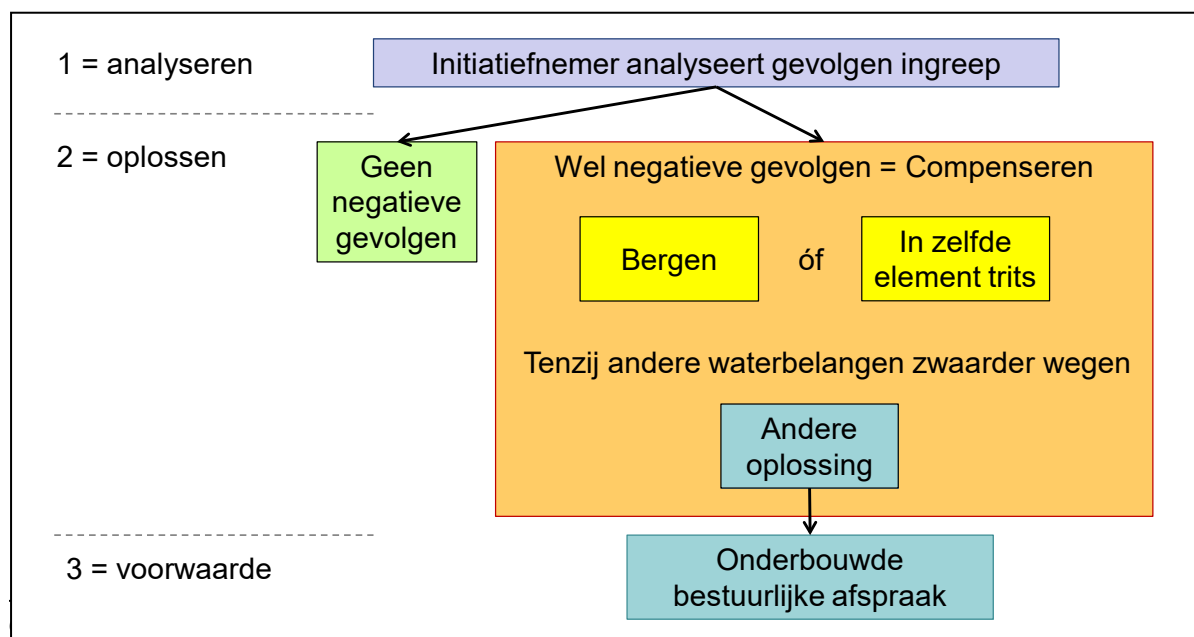
Stand-still beginsel voor op orde houden van het watersysteem

Het stand-still beginsel voor wateroverlast (zie ook uitgangspunt 3 in hoofdstuk 3) houdt in dat de kans op wateroverlast niet mag toenemen als gevolg van een ingreep in het watersysteem of een handeling⁶ die invloed heeft op het functioneren van het watersysteem. Ook is het ongewenst als hierdoor een toename van de waterafvoer uit een gebied ontstaat. Het watersysteem moet op orde blijven of gehouden worden. Dit betekent dat de initiatiefnemer ervoor moet zorgen dat de negatieve gevolgen van een ingreep of ruimtelijk plan worden voorkomen, beperkt of gecompenseerd. Negatieve gevolgen ten aanzien van wateroverlast kunnen bijvoorbeeld worden voorkomen of beperkt door hier bij de locatiekeuze rekening mee te houden en de laagste delen van een waterhuishoudkundige eenheid niet te bebouwen. Compensatie van negatieve gevolgen moet worden gerealiseerd door middel van bergen óf in het onderdeel van de trits vasthouden-bergen-afvoeren waarin de verslechtering optreedt.

Bij deze afweging van compensatiemaatregelen zijn voor Delfland de volgende aspecten doorslaggevend:

- Mate waarin de oplossing bijdraagt aan het behoud of de verbetering van het watersysteem, gelet op de structuur, het functioneren en de beheerbaarheid;
- Betrouwbaarheid, inzetbaarheid, instandhouding en juridische handhaafbaarheid van de oplossing.

Dit betekent over het algemeen dat bergingsmaatregelen en oplossingen die de structuur van het watersysteem verbeteren de voorkeur zullen hebben. Maar het biedt ook mogelijkheden

voor vasthoudmaatregelen, met name voor de compensatie van verslechtering van de natuurlijke vasthoudcapaciteit.

Voor de locatiekeuze van compenserende maatregelen hanteren we een voorkeursvolgorde:

- I. compensatie binnen het plangebied én binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
- II. compensatie buiten het plangebied, maar binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
- III. compensatie buiten de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied), maar binnen de polder of bemalingseenheid.

Voorwaarde om naar de volgende stap in deze voorkeursvolgorde te gaan is dat het niet mogelijk is om een oplossing te realiseren conform de afwegingsaspecten in het afwegingskader (zie hoofdstuk 3 – Alle oplossingen meewegend). Voor de locatiekeuze van compensatie van een ingreep in het boezemstelsel geldt dat deze moet plaatshebben binnen het boezemstelsel, waarbij ook gekeken wordt naar het functioneren van het hele watersysteem.

Referentie voor stand-still

In de watertoetsprocedure wordt de planologische situatie, zoals vastgelegd in het geldende ruimtelijk plan of in de verleende omgevingsvergunning, gehanteerd als referentie voor stand-still. Voor vergunningverlening zijn eerder afgegeven vergunningen en de Legger Wateren het uitgangspunt. Als de feitelijke situatie niet overeen blijkt te komen met de referentiesituatie wordt uitgezocht wat daar de oorzaak van is en wordt zo nodig actie ondernomen door middel van onderhoud, handhaving of actualiseren van de Legger.

Geen normopvulling, tenzij...

Het kan voorkomen dat de aanwezige bescherming tegen wateroverlast in een gebied groter is dan vereist is volgens de wateroverlastnorm in de provinciale verordening. Met andere woorden: de kans op wateroverlast is kleiner dan de norm voorschrijft. Dit roept de vraag op of het stand-still beginsel dan ook geldt of dat normopvulling in zo'n geval acceptabel is. Normopvulling betekent dat de kans op wateroverlast, door toedoen van actief ingrijpen, toeneemt tot het niveau van de norm.

Delfland vindt normopvulling niet wenselijk, omdat de ruimte in het systeem nodig is om gevolgen van toekomstige natuurlijke ontwikkelingen op te vangen. Het gaat daarbij om ontwikkelingen zoals bodemdaling, verzilting, toename van langdurige regenval in de winter en meer korte hevige buien in de zomer. Deze ontwikkelingen leiden ertoe dat er in de toekomst extra capaciteit nodig is in het watersysteem om wateroverlast te voorkomen.

In het beheergebied van Delfland is normopvulling daarom in principe niet toegestaan. Het stand-still beginsel geldt dus ook in gebieden waar de kans op wateroverlast kleiner is dan de norm. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt wanneer er elders in het watersysteem, waar nog niet aan de norm wordt voldaan, een verbetering tegenover staat die opweegt tegen de verslechtering in het gebied waar normopvulling wordt toegestaan. Dit zal zorgvuldig worden afgewogen conform het op te stellen afwegingskader zoals bedoeld in uitgangspunt 6.

Verder geldt er een uitzondering voor maatregelen ter verbetering van de waterkwaliteit (zie paragraaf 3.3). Hierbij wegen de baten voor ecologie op tegen een verlaging van het beschermingsniveau tegen wateroverlast. Het beschermingsniveau blijft daarbij minimaal voldoen aan de provinciale norm voor wateroverlast.

Klimaatverandering

Het klimaat verandert. De verwachting is dat Delfland te maken krijgt met hevigere natte en langdurigere droge periodes. Als gevolg hiervan zijn ten aanzien van wateroverlast de volgende consequenties te verwachten (Waterbeheerplan 2010-2015):

- Toename van stedelijke wateroverlast: in stedelijke kernen met weinig oppervlaktewater is er een grotere kans op 'water op straat'. In gebieden met grondwaterproblemen neemt de kans op grondwateroverlast toe;

- Toename van wateroverlast in landelijk gebied. Tegelijkertijd dalen de grondwaterstanden in extreem droge perioden. Beide ontwikkelingen kunnen schadelijke gevolgen hebben voor functies in het landelijk gebied.

Aanpassingen van het systeem op het veranderende klimaat blijven nodig in combinatie met een goede calamiteitenorganisatie.

Het KNMI heeft een aantal klimaatscenario's opgesteld om aan te geven in welke mate temperatuur, neerslag, verdamping, wind en zeesspiegel in Nederland kunnen veranderen, bij een bepaalde mondiale klimaatverandering. Het Rijk en de provincie Zuid-Holland hebben de KNMI scenario's in beleidsnota's gebruikt als onderbouwing voor klimaatbestendig waterbeheer. Delfland houdt bij het op orde brengen en houden van het watersysteem rekening met de klimaatscenario's conform de landelijke richtlijnen (Unie van Waterschappen).

4.3 Bepalen of het watersysteem op orde is

In het kader van het periodiek verslag aan Gedeputeerde Staten over de waterstaatkundige toestand van de regionale wateren worden gebiedsspecifiek toetsingen uitgevoerd door Delfland. Bij deze toetsing van de huidige situatie aan de provinciale waterverordening worden de volgende uitgangspunten gehanteerd (conform *Standaard werkwijze voor de toetsing van watersystemen aan de normen voor Regionale Wateroverlast, rapport 31, 2011*):

1. Het watersysteem wordt getoetst aan de normen in de provinciale waterverordening, door inundatiebeelden uit de watersysteemanalyses te beoordelen;
2. De fysieke situatie in het watersysteem op het moment van de toetsing is maatgevend;
3. Om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen worden aanvullend, in een aparte toetsing, toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen meegenomen, voor zover die zijn vastgesteld in geldende plannen;
4. Voor het toetsen van de gevolgen van neerslag en klimaatverandering worden drie scenario's doorgerekend:
 - a. Historische hevige neerslag gebeurtenis, om te bepalen hoe het systeem werkelijk reageert;
 - b. Toetsing huidig klimaat (2015), om de opgave te bepalen;
 - c. Toetsing toekomstig klimaat (2050), om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen.

5 Oplossingen in 'de weg van het water' - vasthouden, bergen, afvoeren

De benodigde bergings- en afvoercapaciteit, om het watersysteem op orde te brengen en te houden, wordt gerealiseerd door een combinatie van technische en ruimtelijke maatregelen, waarbij de trits 'vasthouden-bergen-afvoeren' leidend is. Wij noemen dit maatregelen in 'de weg van het water': van vasthouden waar de regen valt, opvangen in het watersysteem (bergen) tot afvoeren het gebied uit.

Conform uitgangspunt 6 'alle op lossingen meewegend' in hoofdstuk 3 worden op voorhand geen maatregelen uitgesloten, maar wordt binnen het beleidskader ruimte geboden voor maatwerkoplossingen. Er is echter een aantal voorwaarden waar iedere oplossing om wateroverlast te voorkomen aan moet voldoen:

- Een oplossing moet altijd volledig functioneren in de omstandigheden waarvoor deze is ontworpen;
- Om een oplossing mee te kunnen rekenen voor het op orde zijn van het watersysteem moet deze voldoen aan het beleidskader voorkomen wateroverlast (voldoen aan beleidsnota, nadere beleidsuitwerkingen, Keur en beleidsregels);
- Stand-still beginsel, zie algemeen uitgangspunt 3 in hoofdstuk 3.

Het beleid en de randvoorwaarden voor vasthouden, bergen en afvoeren zijn verder uitgewerkt in onderstaande paragrafen.

5.1 Voldoende hemelwater vasthouden

Water vasthouden betekent dat hemelwater wordt opgevangen en tijdelijk opgeslagen op de plaats waar de neerslag valt, vóórdat het in het oppervlaktewater terecht komt. In hydrologische zin is water vasthouden tijdelijk bergen bij de bron. Dit betekent dat het hemelwater niet direct het oppervlaktewater belast, maar wordt vastgehouden in de bodem of in speciale voorzieningen, die geen onderdeel uitmaken van het oppervlaktewatersysteem.

Het watersysteem moet voldoende bergings- en afvoercapaciteit hebben om wateroverlast te voorkomen. Er zijn echter grenzen aan de bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewatersysteem en de mogelijkheden om deze te vergroten. Het blijkt hierdoor niet altijd doelmatig om wateroverlast te voorkomen door het vergroten van de bergings- en afvoercapaciteit, terwijl het vasthouden van hemelwater het watersysteem kan ontlasten. Daarom is het nodig om ook de mogelijkheden te benutten om de vasthoudcapaciteit in het beheergebied te behouden of te vergroten om wateroverlast te kunnen (blijven) voorkomen. Door voldoende water vast te houden en te bergen wordt voorkomen dat grote afvoerpieken afwentelen naar andere beheereenheden.

Van nature houdt ieder gebied hemelwater vast in de bodem, als onderdeel van de hydrologische cyclus. Door de toename van het verhard oppervlak is en wordt de natuurlijke vasthoudcapaciteit verkleind, met snellere afstroming van hemelwater naar oppervlaktewater tot gevolg. Versnelde afstroming naar het oppervlaktewater kan vervolgens leiden tot wateroverlast, als de bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewatersysteem daar niet op is berekend. Met vasthoudmaatregelen kan de vasthoudcapaciteit worden vergroot of hersteld, en de kans op wateroverlast worden verkleind. Vasthoudmaatregelen kunnen bovendien een positieve invloed hebben op de waterkwaliteit en de werking van de afvalwaterzuiveringen.

Het inrichten van de regionale wateren behoort tot de zorgplicht van Delfland. Delfland doet een beroep op andere partijen om ook hun verantwoordelijkheid te nemen om wateroverlast te helpen voorkomen (zie ook algemeen uitgangspunt 4 'samen met het gebied', in hoofdstuk 3), bijvoorbeeld door middel van vasthoudmaatregelen. Over de inzet van vasthoudmaatregelen voor het op orde brengen en houden van het watersysteem moeten bestuurlijke afspraken worden gemaakt en vastgelegd. Het gaat hierbij onder andere om:

- Afspraken over borging in het instrumentarium van derden (bv ruimtelijke plannen, exploitatieplannen en gemeentelijke rioleringsplannen);
- Effectiviteit, betrouwbaarheid, inzetbaarheid, duurzaamheid (de voorziening moet ook op langere termijn blijven werken), beheerbaarheid en inpasbaarheid van maatregelen.

Toename verharding in relatie tot (voorkomen) wateroverlast

Het beheergebied van Delfland is dichtbevolkt, dichtbebouwd en laaggelegen. De afgelopen decennia hebben verstedelijking en herstructurering van bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden geleid tot een toename van de verharding waardoor er minder ruimte is om regenwater op te vangen in de bodem. Het hemelwater stroomt hierdoor rechtstreeks en sneller naar het oppervlaktewater. Door deze ontwikkelingen, in combinatie met de gevolgen van klimaatverandering in de afgelopen decennia, is het watersysteem onder druk komen te staan.

Naar verwachting zal de verstedelijking in het gebied blijven toenemen en de herstructurering van bedrijventerreinen en glastuinbouwgebieden worden voortgezet. In de komende decennia verandert hierdoor de intensiteit van het landgebruik in Delfland. De algemene trend is een toename van het areaal verhard oppervlak en een afname van het landbouwareaal. Netto zal dit tot een verdere toename van het areaal verhard oppervlak leiden (Waterbeheerplan 2010-2015). Tezamen met de toename van de (intensiteit van de) neerslag zal dit leiden tot een vergroting van de belasting van het watersysteem in de polders en de boezem.

5.2 Voldoende water bergen

Met water bergen wordt afvloeiend hemelwater opgeslagen in het oppervlaktewater systeem, om het op een later moment af te voeren. Bergen kan door middel van het tijdelijk opslaan van afvloeiend hemelwater in oppervlaktewater of door (gecontroleerde) inundatie van gebieden of speciale voorzieningen die in verbinding staan met oppervlaktewater. Bergingen zijn onderdeel van het watersysteem.

Het realiseren van waterberging levert een bijdrage aan het op orde brengen en houden van het watersysteem. Delfland streeft naar spreiding van waterberging over het hele beheergebied. Op grond van het stand-still beginsel (zie algemeen uitgangspunt 3 in hoofdstuk 3) mag de kans op wateroverlast niet toenemen door een ingreep, vaak zal dit betekenen dat de bergingscapaciteit van het watersysteem niet achteruit mag gaan.

Op basis van het functioneren van het watersysteem zijn twee hoofdtypen waterberging te onderscheiden: ongestuurde en gestuurde berging.

- Een ongestuurde berging functioneert zonder tussenkomst van de beheerder. De berging is niet afgescheiden van het (overige) watergangenstelsel en heeft een gelijk waterniveau met de omgeving. Hier vallen niet alleen waterbergingen onder die als zodanig aangelegd zijn, maar ook de bergingsruimte die beschikbaar is in watergangen en natuurvriendelijke oevers;
- Een gestuurde berging functioneert door tussenkomst van een kunstwerk en/of de beheerder. De inzet van de bergingen wordt vastgelegd in een protocol. Bij gestuurde bergingen moet zowel de inzet als het ledigen worden gestuurd; de berging loopt immers niet met het meebewegende water mee.

Ongestuurde bergingen hebben de voorkeur van Delfland, omdat de inzetbaarheid hiervan beter gegarandeerd is en omdat deze minder beheer- en onderhoud vergen. Wanneer er ruimtelijk, maatschappelijk of financieel geen reële mogelijkheid is om voldoende verspreide ongestuurde bergingen te vinden, kunnen gestuurde bergingen worden toegepast. Calamiteitenbergingen in het boezemsysteem ontlasten de boezem in tijden van hevige neerslag. Hiermee wordt voorkomen dat te grote peilstijgingen ontstaan, met mogelijk inundatie tot gevolg.

5.3 Voldoende water afvoeren

Met water afvoeren wordt het overtollige water via een kunstwerk of onder vrij verval een waterbeheersingseenheid (peilgebied, polder, boezem) uitgevoerd, naar het oppervlaktewatersysteem van een ander gebied of naar zee. Overtollig water wordt zo uit het gebied verwijderd en kan binnen het gebied geen wateroverlast meer veroorzaken. Afvoeren kan niet onbeperkt worden toegepast, omdat dan wateroverlastknelpunten in andere gebieden kunnen ontstaan. Daarom hanteert Delfland een afvoernorm, dat is het maatgevende debiet voor de waterafvoersituatie. De afvoernorm van wateren en kunstwerken

is gebaseerd op de kenmerken (landgebruik, omvang verhard oppervlak) van het gebied dat via de betreffende watergang afwatert.

Om het functioneren van het watersysteem niet te belemmeren worden tevens eisen gesteld aan de stroomsnelheid en het verhang, beiden mogen niet te groot zijn. De stroomsnelheid in wateren en bij kunstwerken mag niet te groot zijn om ongewenste uitschuring van het onderwaterprofiel te voorkomen, met instabiliteit van het onderwaterbeloop en de waterkering tot gevolg.

Het verhang in wateren is aan een maximum gebonden, om te voorkomen dat actuele waterpeilen te veel afwijken van de streefpeilen. Veel functies in het gebied zijn immers afgestemd op het streefpeil.

Afkoppelen in relatie tot (voorkomen) wateroverlast

Een deel van het hemelwater, met name in stedelijk gebied, wordt via de riolering afgevoerd. Met oog op de waterkwaliteit en het functioneren van de afvalwaterzuiveringsinstallatie geven we er de voorkeur aan om het regenwater zoveel mogelijk schoon te houden en direct af te voeren in de bodem of naar het oppervlaktewater. Om die reden wordt schoon hemelwater door gemeenten zoveel mogelijk van de afvalwaterketen afgekoppeld. Dit kan op verschillende manier worden vormgegeven. Ook hierbij geldt dat het functioneren van het hele watersysteem centraal staat en dat voorkomen moet worden dat hierdoor een ongewenste (piek) belasting van het oppervlaktewater optreedt met mogelijk wateroverlast tot gevolg. Dit wordt in samenwerking met gemeenten vormgegeven en uitgewerkt in het Gemeentelijk Rioleringsplan.

5.4 Rekening houden met andere belangen in het watersysteem

Bij het ontwerp en de inrichting van watergangen en waterberging moet ook rekening worden gehouden met andere belangen in het watersysteem, zoals stabiliteit waterkeringen en waterkwaliteit en ecologie. Deze aspecten worden meegenomen bij de afweging van maatregelen om wateroverlast te voorkomen.

Voorkomen van aantasting van de stabiliteit van waterkeringen

Bij de locatiekeuze voor nieuwe watergangen en waterberging wordt in de afweging onderzocht of bestaande of nieuw te realiseren waterkeringen aanwezig of nodig zijn. Het uitgangspunt voor de bestaande waterkering is dat de veiligheid niet mag worden aangetast.

Voorkomen moet worden dat de stabiliteit van de oever (inclusief kades en dijken) negatief wordt beïnvloed door de aanpassing of aanleg van watergangen en waterbergingen. Het op verkeerde wijze aanpassen of aanleggen (bijvoorbeeld te smal of te ondiep, of met te steile oevers) van wateren kan leiden tot erosie of afkalving van de oevers en het onderwaterprofiel. Uitschuring van het onderwaterprofiel kan leiden tot instabiliteit van het onderwatertalud en de waterkering. Bepalende factor is de stroomsnelheid in wateren, deze mag niet te groot zijn, om erosie te voorkomen.

Voorkomen van aantasting waterkwaliteit en ecologie en benutten van ecologisch ontwikkelpotentieel

Er moet bij de locatiekeuze en inrichting van watergangen en waterbergingen rekening worden gehouden met de huidige en potentiële ecologische- en waterkwaliteitsituatie, zoals de chemische toestand, de aanwezige flora en fauna, vismigratie en eventueel de toekenning van de functie zwemwater.

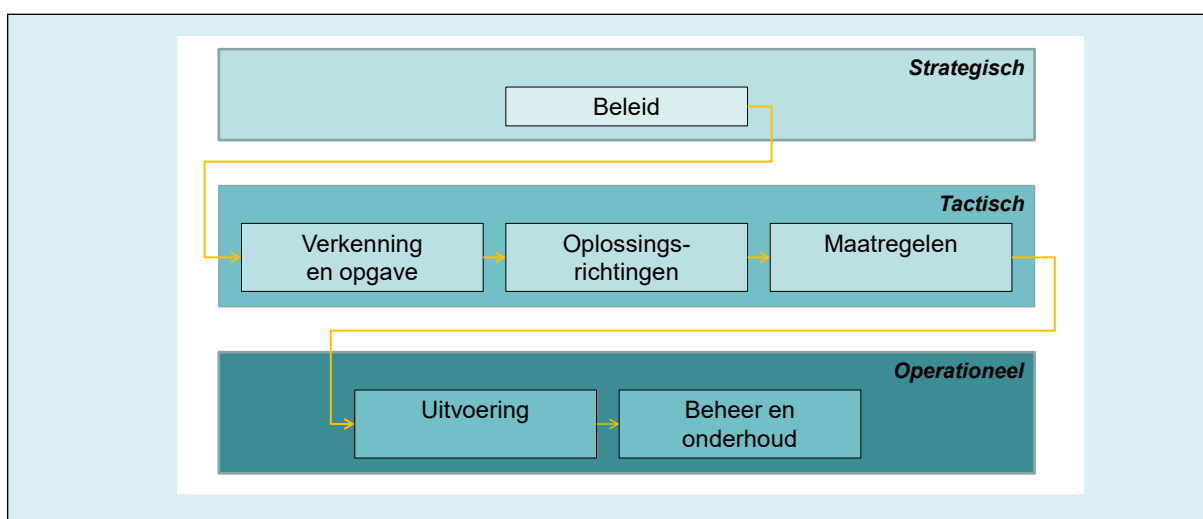
Bij de locatiekeuze en inrichting van waterbergingen en watergangen kunnen waterkwaliteit en ecologie een impuls krijgen door deze aspecten in de keuze en het ontwerp te betrekken. Bij de locatiekeuze kunnen vanuit waterhuishoudkundig oogpunt meerdere locaties geschikt zijn. De waterkwaliteitsopgave is medebepalend voor de locatiekeuze en het tijdschap van inrichtingsmaatregelen. De locatiekeuze hangt dan mede af van de waterkwaliteitsopgave.

6 Instrumentarium voor uitvoering beleid voorkomen wateroverlast

Instrumenten zijn specifieke middelen, regelgeving, procedures, planvormen en werkwijzen die Delfland ter beschikking heeft om het doel van zijn beleid, in dit geval het voorkomen van wateroverlast, te bereiken. In dit hoofdstuk is op hoofdlijnen uitgewerkt wanneer en op welke manier Delfland instrumenten inzet voor de implementatie (= ten uitvoer brengen) van het beleid. In de samenwerking met andere partijen kunnen ook hun instrumenten behulpzaam zijn bij de realisatie van de doelen in het beleid van Delfland.

De keuze en de inzet van de instrumenten is afhankelijk van de verschillende fases en concrete situaties tijdens de beleidsimplementatie. Voor de keuze van in te zetten instrumenten wordt een afweging gemaakt op basis van verschillende factoren zoals juridische plicht of -afdwingbaarheid, effectiviteit, uitvoerbaarheid, kosten, innovatie en draagvlak.

We onderscheiden drie fases bij de uitvoering van het beleid: een strategische, een tactische en een operationele fase, met ieder één of meerdere processtappen.

In onderstaande paragrafen wordt per fase in een korte beschrijvende tekst benoemd wanneer en hoe verschillende instrumenten kunnen worden ingezet. De instrumenten zijn in deze teksten dikgedrukt.

Voor alle fases en processtappen, en zowel voor het op orde brengen als houden van het watersysteem, geldt dat **kennisontwikkeling, gebiedskennis, gegevensbeheer en communicatie** cruciaal zijn. Documentatie, koppeling, uniformering en beschikbaarheid van kennis en informatie uit eerdere en toekomstige studies, monitoring en evaluatie leveren een bijdrage aan de algehele watersysteemkennis.

6.1 Strategische fase - beleidsontwikkeling

De strategische fase van de beleidsuitvoering behelst de ontwikkeling van het beleid zelf, al dan niet in samenwerking met andere partijen, en de bestuurlijke afwegingen en keuzes die daarbij worden gemaakt.

Voor de beleidsontwikkeling en de bijbehorende onderbouwing van bestuurlijke afwegingen en keuzes worden de resultaten van **monitoring en evaluatie** ingezet. Monitoring en evaluatie geven hiertoe inzicht in de voortgang van de beleidsuitvoering en de faal- en succesfactoren daarbij. Nadat het beleid op hoofdlijnen is uitgewerkt zal op bepaalde onderdelen nadere beleidsuitwerking nodig zijn voor de implementatie in specifieke fases of processtappen. Het actueel houden van het beleid vindt plaats door de toepassing van **beleidsevaluatie**.

Uit de beleidsevaluatie kunnen wensen voortkomen die alleen via provinciale of landelijke wet- en regelgeving tot stand kunnen worden gebracht. Te denken valt aan de normeringsdiscussie wateroverlast of gebiedsnormering. Gevoed met signalen uit

het gebied wendt Delfland zijn invloed aan om veranderingen in regionaal of landelijk beleid tot stand te brengen.

6.1.1 Evaluatie

Delfland vindt het belangrijk dat nieuwe kennis en inzichten de komende jaren doorwerken in de beleidsnota, zodat dit als effectief kader kan (blijven) fungeren van de aanpak van wateroverlast. Hiertoe wordt het beleid continu geëvalueerd, met een jaarlijks ijkpunt, en ingebracht in de beleidscyclus.

Generieke inzichten uit de evaluaties van gebiedsprocessen, bestuurlijke afspraken, watertoetsen, vergunningaanvragen, meldingen en monitoringgegevens kunnen aanleiding zijn voor een partiële beleidsherziening en zullen hier dus bij worden betrokken. Jaarlijks worden de evaluaties verzameld en wordt bepaald of een (partiële) beleidsherziening nodig en wenselijk is.

6.2 Tactische fase – verkennen, oplossingsrichtingen en maatregelen

De tactische fase van de beleidsuitvoering behelst de verkenning van de opgave en het bepalen van de oplossingsrichtingen en bijbehorende maatregelen. In de tactische fase zijn de rol- en taakverdeling van Delfland en andere partijen verschillend voor het op orde brengen en het op orde houden van het watersysteem. Voor het op orde brengen van het watersysteem is Delfland de verantwoordelijke partij en daarmee initiatiefnemer in de tactische fase. Het op orde houden van het watersysteem vraagt met name aandacht als (geplande) ingrepen van andere partijen invloed kunnen hebben op het functioneren van het watersysteem. De initiatiefnemer van de ingreep is verantwoordelijk voor het treffen van compenserende maatregelen om het watersysteem mee op orde te houden. Dit verschil is van invloed op de inzet van instrumenten. Daarom wordt de inzet van instrumenten hieronder besproken in aparte subparagrafen voor het op orde brengen (paragraaf 6.2.1) en houden (paragraaf 6.2.2) van het watersysteem.

6.2.1 Op orde brengen

Delfland heeft de eigen werkzaamheden voor het op orde brengen van het watersysteem ten aanzien van wateroverlast ondergebracht in het Programma Voldoende Water. In de **Programmabegroting** legt Delfland jaarlijks, op basis van een lijst met geprioriteerde knelpunten, de geplande activiteiten met bij behorende doelen vast.

Watersysteemanalyses worden door Delfland ingezet om de huidige situatie van het watersysteem te analyseren in gebieden waar knelpunten (te verwachten) zijn ten aanzien van het voldoen aan de norm en/of het functioneren van het watersysteem. Voor complexe situaties worden tevens verkenningen uitgevoerd, waarmee ook andere omgevingsfactoren, belangen en knelpunten in beeld worden gebracht (**omgevingsanalyse**). De uitkomsten van de watersysteemanalyses en omgevingsanalyses worden ook gebruikt om inzicht te krijgen in mogelijke kosteneffectieve oplossingen.

Delfland werkt, samen met de betrokken partijen in het gebied, de mogelijke oplossingsrichtingen en maatregelen uit. De keuze voor bepaalde oplossingsrichtingen en maatregelen kan worden ondersteund door een **afwegingskader**. In het afwegingskader worden verschillende afwegingsaspecten zoals effectiviteit, betrouwbaarheid, integraliteit, uitvoerbaarheid, beheerbaarheid, handhaafbaarheid, kosten, innovatie, inpasbaarheid en draagvlak nader uitgewerkt. Het afwegingskader moet ook bruikbaar zijn voor de watertoetsprocedure en de regulering (paragraaf 6.2.2 en 6.3).

Voor complexe opgaven waarbij meerdere partijen een rol of belang hebben kan de initiatiefnemer kiezen voor een **gebiedsproces** om de opgaven in samenwerking en samenhang op te lossen en overeenstemming te bereiken over de te nemen (compenserende) maatregelen. Voorwaarde is dat de partijen de intentie hebben om

gezamenlijk tot oplossingen te komen en dit met een passend juridisch instrument (zoals een bestuursovereenkomst, intentieverklaring of convenant) te bekrachtigen, waarmee ze zich ook aan de uitkomsten van het gebiedsproces committeren. Delfland kan zelf het initiatief nemen voor gebiedsprocessen die als primair doel hebben om knelpunten in het watersysteem op te lossen. Delfland sluit, zo mogelijk, aan bij initiatieven van andere partijen, om meekoppelkansen te benutten voor een doelmatige oplossing van de opgave.

Vergunningverlening en de **watertoetsprocedure** dragen ook bij aan een continue watersysteemverbetering. Initiatiefnemers voldoen aan Delflands beleidsregels middels het vergunninginstrument en leveren zo een bijdrage aan het oplossen van knelpunten. Een oude krappe duiker wordt bijvoorbeeld, met vergunning, vervangen door een robuuste nieuwe duiker.

6.2.2 Op orde houden

Delfland geeft aan waar de **effectstudies**, naar de effecten van een voorgenomen ingreep op het functioneren van het watersysteem, aan moet voldoen. De initiatiefnemer van een (voorgenomen) ingreep is zelf verantwoordelijk voor de analyse van de mogelijke knelpunten die daardoor ontstaan ten aanzien van wateroverlast of in het functioneren van het watersysteem.

Als uit de analyse naar voren komt dat knelpunten te verwachten zijn geeft de initiatiefnemer in zijn **plan(vorming)** aan welke oplossingsrichtingen en mogelijk compenserende maatregelen hij ziet om deze knelpunten op te lossen. Waar mogelijk trekt Delfland in de **communicatie** samen op met andere overheden of maatschappelijke organisaties.

Delfland zet de **watertoetsprocedure** voor ruimtelijke plannen in voor het thema voorkomen wateroverlast. Daarbij bekijkt Delfland of en hoe het waterbelang is meegewogen en tot welke oplossingen en maatregelen dit eventueel leidt en of er kansen zijn om het watersysteem op orde te brengen. Delfland gaat zo nodig hierover met initiatiefnemer in gesprek en brengt advies uit of dient indien nodig een zienswijze in. Hoe het beleid op hoofdlijnen doorwerkt in de watertoetsprocedure is samengevat in de ruimtelijke paragraaf (hoofdstuk 7).

Delfland kan er voor kiezen om ook voor het op orde houden van het watersysteem deel te nemen aan **gebiedsprocessen** op initiatief van andere partijen. Dit zal met name het geval zijn als het gebiedsproces ook meekoppelkansen biedt voor het op orde brengen van het watersysteem (zie ook paragraaf 6.2.1)

Overeengekomen maatregelen en afspraken worden vastgelegd in de betreffende **plannen** (waterplan, structuurvisie, bestemmingsplan, GRP, etc.) van de partij onder wiens verantwoordelijkheid de maatregel wordt uitgevoerd.

Het beleid voor het voorkomen van wateroverlast werkt door in de **Legger Wateren, Keur, algemene regels en beleidsregels**, waardoor deze ook inzetbaar zijn in de tactische fase. Het overgrote deel van de projecten van initiatiefnemers komt bijvoorbeeld pas in het vergunningenstadium bij Delfland. Door middel van vooroverleg wordt met de initiatiefnemer gekeken hoe aan de beleidsregels kan worden voldaan en of er aanvullend win-win mogelijk is.

6.3 Operationele fase – uitvoering maatregelen, beheer en onderhoud

De operationele fase van de beleidsuitvoering behelst de uitvoering van de maatregelen en het beheer en onderhoud.

Regulering (vergunningen en meldingen) door Delfland vindt plaats op grond van de Keur, algemene regels en beleidsregels. Vergunningverlening in de geest van deze beleidsnota vereist dat de Keur, algemene regels en beleidsregels aansluiten bij de algemene uitgangspunten in hoofdstuk 3. Voor de ingrepen die Delfland zelf uitvoert

om het watersysteem op orde te brengen wordt een **projectplan** ('vergunning eigen dienst') opgesteld. Een projectplan, als bedoeld in artikel 5.4 van de Waterwet, is vereist voor het aanleggen en wijzigen van waterstaatswerken door of vanwege de beheerder. In het projectplan staat ten minste een beschrijving van het werk, de wijze waarop het werk wordt uitgevoerd en een beschrijving van de te treffen voorzieningen om de nadelige gevolgen van de uitvoering van het werk ongedaan te maken of te beperken.

Indien nodig zet Delfland de **gedoog- en duldplicht** (op basis van de Waterwet) in om maatregelen te realiseren die nodig zijn voor het op orde brengen van het watersysteem. Met de "gedoogplicht aanleg waterstaatswerken" kan een grondeigenaar worden verplicht om mee te werken aan de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk (bijvoorbeeld de verbreding of aanleg van een watergang). Eigenaren van gronden kunnen ook worden geconfronteerd met een plicht om in een bergingsgebied de tijdelijke berging van water te dulden. Deze duldplicht kan alleen worden gebruikt als het bergingsgebied is vastgelegd in de Legger Wateren en in het **bestemmingsplan**.

In de **Legger Wateren** zijn, behalve de functie en afmetingen van oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden en natuurvriendelijke oevers, ook de onderhoudsplichtigen en onderhoudsverplichtingen juridisch verankerd. **Beheer en onderhoud** zijn essentieel voor het functioneren van Delflands watersysteem. Delfland zorgt, door de uitvoering van (peil)beheer, waaronder de inzet van het **neerslagprotocol**, en onderhoud, dat het watersysteem op orde blijft en goed blijft functioneren. Dit draagt ook bij aan het voorkomen van wateroverlast.

Delfland houdt toezicht en treedt, indien nodig, handhavend op om te voorkomen dat tijdens de operationele fase waterstaatkundige belangen worden geschaad, dus ook ter voorkoming van wateroverlast. Delfland houdt toezicht op de naleving van regelgeving en het gestelde in de vergunningen door burgers, bedrijven en overheden binnen het beheergebied. Toezicht (preventief, door communicatie, stimulering en controle) en handhaving (repressief, door toepassen bestuurs- of strafrecht) vloeien voort uit de Keur en de Legger. In de **Toezicht- en Handhavingstrategie** is beschreven welke toezicht- en handhavinginstrumenten Delfland inzet.

7 Ruimtelijke paragraaf

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt op hoofdlijnen uiteengezet hoe Delfland ruimtelijke plannen in het kader van de watertoetsprocedure zal behandelen voor wat betreft het thema "Voorkomen van wateroverlast". In beleidsuitwerkingen zal nog een ruimtelijke paragraaf ontwikkeld worden voor de uitwerking en/of toepassing van dit beleid. De teksten van deze paragrafen worden in de Handreiking watertoets voor gemeenten opgenomen. De teksten zijn echter ook van toepassing op plannen van andere overheden.

Ruimtelijke plannen kunnen gevolgen hebben voor de kans op wateroverlast. Om die reden is het van belang, dat de initiatiefnemer bij ruimtelijke plannen aantoonbaar rekening houdt met de effecten van het ruimtelijk initiatief op de kans op wateroverlast en mitigerende maatregelen toepast. De diverse vormen van landgebruik; stad, glas en gras vragen om een andere benadering.

De beschermingsniveaus voor wateroverlast voor de verschillende vormen van landgebruik (glastuinbouw, overige bebouwing en overig gebied binnen de bebouwde kom en infrastructuur, glastuinbouw, akkerbouw en grasland buiten de bebouwde kom) zoals gehanteerd in artikel 2.3 van de Waterverordening Zuid-Holland zijn daarbij het uitgangspunt (zie bijlage 1). Veranderingen in landgebruik kunnen gepaard gaan met aanzienlijke maatregelen om wateroverlast te voorkomen, doordat er een ander beschermingsniveau van toepassing kan zijn. Ook wanneer er geen veranderingen in landgebruik zijn, kunnen ruimtelijke ontwikkelingen effect hebben op de waterhuishouding, waardoor maatregelen nodig zijn.

Bij het uitwerken en afwegen van maatregelen voor het op orde brengen en houden van het watersysteem wordt naar het functioneren van het hele watersysteem gekeken. Dit hoeft dus niet overeen te komen met de plangrenzen van het ruimtelijk plan.

Delfland gaat graag vroegtijdig met gebiedspartners in overleg zodat het ruimtelijk initiatief kansen kan bieden voor het op orde brengen van het watersysteem dan wel om het watersysteem op orde te houden. Delfland sluit daarbij op voorhand geen oplossingen uit en wil met de gebiedspartners tot integrale en mogelijk innovatieve oplossingen komen, waarbij meerdere functies en/of belangen gecombineerd kunnen worden, zeker binnen de gebieden in ruimtelijke plannen, waar de ruimte schaars is, zoals het stedelijk gebied.

7.2 Stand-still beginsel

Ook in het kader van de watertoetsprocedure hanteert Delfland het stand-still beginsel, waarbij het geldende ruimtelijke plan wordt vergeleken met het nieuwe ruimtelijke plan:

- De kans op wateroverlast mag niet toenemen als gevolg van het ruimtelijke plan. De initiatiefnemer moet ervoor zorgen, dat de negatieve gevolgen van het ruimtelijk plan worden gecompenseerd. Compensatie moet worden gerealiseerd door middel van bergen óf in het onderdeel van de trits vasthouden-bergen-afvoeren waarin de verslechtering optreedt.

Voor de locatiekeuze van compenserende maatregelen hanteren we een voorkeursvolgorde:

- I. compensatie binnen het plangebied én binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
- II. compensatie buiten het plangebied, maar binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
- III. compensatie buiten de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied), maar binnen de polder of bemalingseenheid.

Het kan voorkomen dat de aanwezige bescherming tegen wateroverlast in een gebied groter is dan vereist is volgens de wateroverlastnorm in de Waterverordening Zuid-Holland. Deze ruimte in het systeem is nodig om de gevolgen van toekomstige natuurlijke ontwikkelingen op te vangen. In het beheergebied van Delfland is normopvulling daarom in principe niet toegestaan. Het stand-still beginsel geldt dus ook in gebieden waar de kans op wateroverlast kleiner is dan de norm. Hierop kan een uitzondering worden gemaakt wanneer er elders in het watersysteem, waar nog niet aan de norm wordt

voldaan, een verbetering tegenover staat die opweegt tegen de verslechtering in het gebied waar normopvulling wordt toegestaan.

- De structuur van het watersysteem mag door het ruimtelijk plan niet verslechteren. Hierbij moet worden gedacht aan het waarborgen van de aan- en afvoercapaciteit en de doorstroming en het voorkomen van versnippering, doodlopende watergangen en structuurwijzigingen die het functioneren en het beheer van het watersysteem negatief beïnvloeden. Het ruimtelijk plan gaat dan ook in op de structuur en omvang van huidige en toekomstige watergangen en bijbehorende andere waterstaatswerken. Ook andere belangen zoals waterkwaliteit, ecologie en vervulling van maatschappelijke functies moeten gewaarborgd blijven.
- Het is ongewenst, dat door het ruimtelijk plan een toename van de waterafvoer uit een gebied ontstaat. Maatregelen om dit te voorkomen dan wel te niet te doen moeten worden genomen.
- Het ruimtelijk plan vormt geen belemmering voor beheer en onderhoud van het watersysteem. Dat kan betekenen dat een onderhoudsstrook vrij moet worden gehouden van obstakels zoals bebouwing en bomen.

In een uitwerking van dit beleid zal nader aangegeven worden hoe het stand-still beginsel in het kader van de watertoetsprocedure toegepast gaat worden.

7.3 Oplossingen in 'de weg van het water' - vasthouden, bergen, afvoeren

Het watersysteem kan op orde worden gebracht en gehouden door maatregelen te nemen in 'de weg van het water': van vasthouden waar de regen valt, opvangen in het watersysteem (bergen) tot afvoeren het gebied uit. Door voldoende water vast te houden en te bergen wordt voorkomen dat grote afvoerpieken afwentelen naar andere beheereenheden.

Van nature houdt ieder gebied hemelwater vast in de bodem. Door de toename van het verhard oppervlak is en wordt de natuurlijke vasthoudcapaciteit verkleind, met snellere afstroming van hemelwater naar oppervlaktewater tot gevolg. Ruimtelijke functies zonder verharding of met beperkte verharding verdienen vanuit dit oogpunt in ruimtelijke plannen dan ook de voorkeur. Ook met andere vasthoudmaatregelen kan de vasthoudcapaciteit worden vergroot of hersteld, en de kans op wateroverlast worden verkleind. Denk hierbij aan meervoudig ruimtegebruik, bijvoorbeeld waterbergende kassen, drijvende woningen en grindkoffers in parkeervoorzieningen. Borging van deze vasthoudmaatregelen in het kader van het ruimtelijk plan en eventueel bijbehorende exploitatieplan is daarbij wel noodzakelijk.

Afvloeiend hemelwater kan tijdelijk worden opgeslagen in het oppervlaktewater systeem. Deze waterberging kan als zodanig aangelegd zijn of worden, maar ook de bergingsruimte die beschikbaar is in watergangen en natuurvriendelijke oevers helpt bij het bergen van water. Daarnaast kan het zo zijn dat tijdelijk water geborgen wordt of moet worden ter voorkoming van calamiteiten. Daar kunnen bijvoorbeeld stadsparken voor gebruikt worden. Waterbergingen kunnen en moeten ruimtelijk geborgd worden.

Het overtollige hemelwater wordt via het oppervlaktewatersysteem afgevoerd naar een ander peilgebied, de boezem of naar zee. De primaire wateren vervullen hierbij een essentiële rol en moeten daarom ook ruimtelijk worden beschermd, evenals de andere waterstaatswerken, die het afvoeren van water mogelijk maken, zoals gemalen. Naast de primaire wateren en bijbehorende andere waterstaatswerken is het belangrijk om letterlijk ruimte te scheppen/houden voor het beheer en onderhoud van de waterstaatswerken.

Op voorhand worden geen oplossingen uitgesloten. Delfland ontwikkelt aanvullend op deze beleidsnota een afwegingskader op basis waarvan de keuze voor het type maatregel kan worden bepaald. Hierin komen aspecten zoals effectiviteit, betrouwbaarheid, integraliteit, uitvoerbaarheid, beheerbaarheid, handhaafbaarheid, kosten, innovatie, inpasbaarheid en draagvlak aan de orde. In de ruimtelijke paragraaf bij het afwegingskader worden de vormen van landgebruik betrokken zoals aan het begin van deze paragraaf aangegeven want voor

bijvoorbeeld glastuinbouw zullen de genoemde aspecten anders gewogen kunnen worden dan voor grasland.

7.4 Laagste delen niet bebouwen

Om wateroverlast te voorkomen is het gewenst om de laagste delen van een waterhuishoudkundige eenheid niet te bebouwen. Indien toch gekozen wordt om de laagste delen te bebouwen, kunnen andere maatregelen zoals het ophogen van de gronden, efficiënt zijn. Hierbij verdwijnt mogelijk waterberging op maaiveld en moet, conform het stand-still beginsel, worden voorkomen dat verslechtering van het functioneren van het watersysteem optreedt in het omliggende gebied.

Samenvatting Ruimtelijke Paragraaf - Beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten voor de Handreiking watertoets voor gemeenten

In de huidige Handreiking watertoets voor gemeenten zijn al beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten opgenomen. Deze worden als gevolg van het in deze nota opgenomen beleid en de uitwerkingen van dit beleid enigszins aangepast. De criteria, richtlijnen en aandachtspunten, die volgen uit deze beleidsnota luiden als volgt:

- Het ruimtelijk plan voldoet aan de provinciale normen voor wateroverlast. Bij nieuwe functies (een nieuwe vorm van landgebruik) is het beschermingsniveau daarop afgestemd.
- De kans op wateroverlast mag niet toenemen als gevolg van de mogelijkheden in het ruimtelijke plan.
- De structuur van het watersysteem mag door het ruimtelijk plan niet verslechteren.
- Het is ongewenst, dat door het ruimtelijk plan een toename van de waterafvoer uit een gebied ontstaat.
- De initiatiefnemer moet ervoor zorgen, dat de negatieve gevolgen van het ruimtelijk plan worden gecompenseerd.
- Voor de locatiekeuze van compenserende maatregelen hanteren we een voorkeursvolgorde:
 - compensatie binnen het plangebied én binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
 - compensatie buiten het plangebied, maar binnen de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied);
 - compensatie buiten de waterhuishoudkundige eenheid (peilgebied), maar binnen de polder of bemalingseenheid.
- Het ruimtelijk plan vormt geen belemmering voor beheer en onderhoud van het watersysteem.
- Het watersysteem kan op orde worden gebracht en gehouden door maatregelen te nemen in 'de weg van het water': van vasthouden waar de regen valt, opvangen in het watersysteem (bergen) tot afvoeren het gebied uit.
- Borging van de vasthoudmaatregelen in het kader van het ruimtelijk plan en eventueel bijbehorende exploitatieplan is noodzakelijk.
- Waterbergingen worden ruimtelijk geborgd.
- Primaire wateren en bijbehorende andere waterstaatswerken worden ruimtelijk geborgd.
- Beheer en onderhoud van het watersysteem mag niet worden belemmerd.
- Om wateroverlast te voorkomen is het gewenst om de laagste delen van een waterhuishoudkundige eenheid niet te bebouwen tenzij andere maatregelen zoals het ophogen van de gronden, waar gebouwd gaat worden, een efficiënte maatregel blijkt te zijn. Hierbij moet, conform het stand-still beginsel, worden voorkomen dat verslechtering van het functioneren van het watersysteem optreedt in het omliggende gebied.

In de nadere uitwerkingen van dit beleid worden nog beoordelingscriteria, richtlijnen en aandachtspunten behorend bij die uitwerkingen aangegeven, die ook weer een plek krijgen in de Handreiking watertoets voor gemeenten.

Bijlage 1 – Normen provinciale waterverordening

Delfland hanteert de normen voor wateroverlast uit de provinciale waterverordening. Hieronder is artikel 2.3 uit de Waterverordening Zuid-Holland (2009) letterlijk overgenomen.

Artikel 2.3 Normen waterkwantiteit

1. Met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht geldt, voor het gebied van een gemeente binnen de bebouwde kom, als norm een gemiddelde overstromingskans van:

- a. 1/100 per jaar voor bebouwing niet zijnde glastuinbouw;
- b. 1/50 per jaar voor glastuinbouw;
- c. 1/10 per jaar voor het overige gebied.

2. Met het oog op de bergings- en afvoercapaciteit waarop de regionale wateren moeten zijn ingericht geldt, voor het gebied van een gemeente buiten de bebouwde kom, als norm een gemiddelde overstromingskans van:

- a. 1/100 per jaar voor hoofdinfrastructuur;
- b. 1/50 per jaar voor glastuinbouw en hoogwaardige land- en tuinbouw;
- c. 1/25 per jaar voor akkerbouw;
- d. 1/10 per jaar voor grasland.

3. Voor de toepassing van het tweede lid is wat betreft het landgebruik de situatie zoals vastgelegd in een ruimtelijk plan bepalend. Indien een ruimtelijk plan onvoldoende duidelijkheid verschaft omtrent het type landgebruik dan kan het landgebruik ook worden bepaald met behulp van het Landelijk Grondgebruikersbestand Nederland versie 5 van Wageningen Universiteit en Researchcentrum.

4. Voor bebouwing, gelegen buiten de bebouwde kom, geldt de norm van het omringend landgebruik genoemd in het tweede lid, onder b, c of d.

5. Gedeputeerde staten kunnen nadere voorschriften stellen aangaande de toepassing van het eerste, tweede en vierde lid.

6. Gedeputeerde staten stellen, na overleg met het dagelijks bestuur, een leidraad vast voor de door het dagelijks bestuur te verrichten beoordeling van de bergings- en afvoercapaciteit van de regionale wateren.

7. Gedeputeerde staten stellen, na overleg met het dagelijks bestuur, het tijdstip vast waarop de inrichting van de regionale wateren voldoet aan de in het eerste, tweede en vierde lid opgenomen normen.

Bijlage 2 – Begripsbepaling

In deze bijlage zijn definities opgenomen van enkele veel voorkomende begrippen in deze beleidsnota.

Bergen	Afvloeiend hemelwater tijdelijk opslaan in oppervlaktewater of door (gecontroleerde) inundatie van gebieden of speciale voorzieningen die in verbinding staan met oppervlaktewater. Bergingen zijn onderdeel van het watersysteem.
Bergingsgebied (definitie cf de Waterwet)	Een krachtens de Wet ruimtelijke ordening voor waterstaatkundige doeleinden bestemd gebied, niet zijnde een oppervlaktewaterlichaam of onderdeel daarvan, dat dient ter verruiming van de bergingscapaciteit van een of meer watersystemen en ook als bergingsgebied op de legger is opgenomen.
Inundatie	Onder water lopen van land vanuit het oppervlaktewater.
Vasthouden	Hemelwater vasthouden en tijdelijk opslaan daar waar het valt, waarbij het nog geen onderdeel uitmaakt van het oppervlaktewatersysteem. Op lokaal niveau betekent dit dat het water niet direct het oppervlaktewater belast, maar tijdelijk wordt vastgehouden in de bodem of in speciale voorzieningen, die geen onderdeel uitmaken van het oppervlaktewatersysteem.
Vasthoudmaatregel	Maatregel die leidt tot een vertraagde afvoer van hemelwater naar het oppervlaktewater.
Verhang	Waterstandsverschil (verval) per afstandseenheid, meestal uitgedrukt in centimeters per kilometer.
Waterhuishouding	Werkingsgebied van het totale waterbeheer, van grond- en oppervlaktewaterbeheer, hemelwaterbeheer en afvalwaterbeheer.
Wateroverlast	Overlast die ontstaat door inundatie vanuit het oppervlaktewater, als gevolg van hevige regenval.
Watersysteem (definitie cf de Waterwet)	Samenhangend geheel van een of meer oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen, met bijbehorende bergingsgebieden, waterkeringen en ondersteunende kunstwerken.
Watersysteem 'op orde'	De overstromingskans vanuit het oppervlaktewater is kleiner of gelijk aan de norm in de provinciale waterverordening.